

การค้นหาแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่
กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

Approach Method to Develop the Healthy City:
A Case Study of Lak Hok, Muang District, Phatumthani Province

ชุลีรัตน์ เจริญพร

วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

E-mail: pchuleerat@hotmail.com

บทคัดย่อ

การค้นหาแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลหลักหก เป็นการศึกษา และพัฒนากระบวนการจัดการปัญหาบนพื้นฐานปรัชญา แนวคิด และหลักการของ "เมืองน่าอยู่" กระบวนทัศน์ใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับแนวทางร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหาแบบไม่แยกส่วน เป็นองค์รวม หรือบูรณาการภารกิจของทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนในสังคมเข้าด้วยกัน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วนซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ชุมชนในตำบลหลักหก ประกอบไปด้วย 3 กระบวนการ คือ การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความต้องการของชุมชน และสนับสนุนข้อมูลดังกล่าวเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมแก้ และพัฒนากิจกรรมในการจัดการปัญหานำร่องด้วยกัน คือ การจัดการปัญหาน้ำเสียโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำถังดักไขมันรายครัวเรือน การใช้น้ำหมักชีวภาพบำบัดน้ำเสียในบริเวณคลองเปรมประชากร บริเวณประตูน้ำ ในหมู่ 5 จนถึงบริเวณสะพานชุมชนหมู่ 7 วัดรังสิต ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชุมชนบ้านเรือนอยู่กันอย่างหนาแน่น มีขอบเขตไม่กว้างเกินไป ผลการดำเนินการ พบว่า ในด้านของการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation) และรวมถึงการพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Intersectoral action) ทั้งภาครัฐ/เอกชน/องค์กรวิชาชีพของพื้นที่ยังอยู่ในระหว่างการเริ่มต้น ยังต้องการสนับสนุนความต่อเนื่องในโครงการลักษณะเช่นนี้ รวมทั้งเพื่อความยั่งยืนในกระบวนการพัฒนาในพื้นที่ จะต้องผลักดันให้มีนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ (Healthy public policy) เพื่อการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มความสามารถของประชาชนในการใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาพ และเป็นพื้นที่เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ร่วมกัน

คำสำคัญ: เมืองน่าอยู่ การมีส่วนร่วมของชุมชน นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

Abstract

The case study from Lhak Hok district in order to find an approach to develop a “Healthy City”, is a study for developing the process to resolve the problem based on philosophies, concepts and principle of Healthy City. The developed paradigm emphasis on resolving the problem used non-fragmented approach. It integrates the missions of every sector in the society together by emphasizing the processes that have partnerships between each other. The focus of this research for the community in Lhak Hok district consists of 3 processes; 1) the study and analysis about the problem in the community, 2) develop the participation to discuss and solve the problem by using the collected data and 3) develop the pilot activities in order to resolve the problems with the community by resolving the wastewater problem using local knowledge, developing the grease traps for each household and use the fermented plant to cure the wastewater. We selected Prem Pracha canal area from the water gate in community group 5 to the bridge in community group 7. The research result shows that both community participation and intersectoral action from the government, individuals and professional organization are still in the initial state. They will need the continuous support in this kind project. And also, to sustain the development process in the area, we need to push the healthy-public policy in order to build the environment that helps the people to increase the capabilities to increase the living quality

Keywords: *Healthy City, community participation, healthy public policy*

1. บทนำ

ด้วยปัญหาสังคมในด้านต่างๆ เช่น ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม น้ำเสีย ขยะ มลภาวะ ความยากจน คุณภาพชีวิต ปัญหาอาชญากรรม หรืออื่นๆ ที่มีมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนคุกคามอยู่บริเวณรอบตัวของเรา ซึ่งแต่เดิมแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนาพื้นที่มุ่งเน้นให้เกิดองค์กร หรือภาคส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลักในการจัดการแก้ไขปัญหา แต่ปัญหาของแนวทางการจัดการ พัฒนาพื้นที่ในลักษณะเช่นนี้ยังขาดความเท่าทัน ในการจัดการปัญหาพื้นที่ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้น สภาวะวิถีชีวิตของคน “เมือง” ที่ดูเหมือนจะซ้ำเติมภาวะดังกล่าวให้รุนแรงขึ้น ความสัมพันธ์ที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่รู้จักกันแม้บ้านใกล้เรือนเคียง

ความสัมพันธ์ของคนในเมืองที่เปลี่ยนแปลง ความเป็นภาวะที่จินตนาการ และปกติ “ความเป็นเมือง” ที่มีมากขึ้น อาจร่วมเป็นสาเหตุสำคัญที่ความร่วมมือร่วมใจในการดูแลสภาพสังคม การร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม หรือการปกป้องชุมชนและเมืองมีน้อยลง สอดคล้องไปกับงานศึกษาหลายงานที่เสนอว่า ปัจจัยสำคัญที่จะต้องมีโครงการเมืองนำอยู่นั้น เนื่องจากชุมชนเมืองมีปัญหา เช่น 1) สุขภาพของประชาชนผู้ยากจน โดยเฉพาะประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยในเขตเมืองยังมีปัญหา 2) ความบกพร่องของการบริการขั้นพื้นฐาน รวมทั้งที่อยู่อาศัย และมลภาวะแวดล้อมที่เป็นอันตราย 3) ขาดโครงการส่งเสริมสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ 4) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไม่สามารถรับผิดชอบต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมของประชาชนได้

คำนิยาม “เมืองน่าอยู่ (Healthy cities) และชุมชนน่าอยู่ (Healthy communities)” มีความหลากหลายความหมายแล้วแต่ผู้บัญญัติ อาทิเช่น หมายถึง เมืองที่มีการสร้างสรรค์ และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการขยายแหล่งทรัพยากรของชุมชน โดยให้ประชาชนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วม และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการดำเนินวิถีทางของชีวิต เพื่อให้ได้ศักยภาพหรือคุณภาพของชีวิตที่ดีที่สุด หรือหมายถึงเมืองที่มีพลเมืองที่มีสุขภาพอนามัยที่ดี เมืองที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี เมืองที่มีการจราจรดี เมืองที่มีมลภาวะน้อยที่สุด หรือเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยทั้งในเขตเมืองและชนบทที่มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร มีชุมชนเข้มแข็ง มีความสะดวกสบายปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง มีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546) ในขณะที่ความหมายที่ถูกใช้สรุปว่า เมืองน่าอยู่คือ เมืองและชุมชน หรือในเมือง หรือชนบทที่มีการสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางสังคม และทางกายภาพอย่างต่อเนื่อง มีการขยายการใช้ทรัพยากรของเมืองทุกๆ ด้าน เพื่อให้ประชาชนมีพลัง หรือความสามารถที่จะเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชีวิต เป็นการพัฒนาศักยภาพสูงสุดของคน (กนิษฐา นิตพัฒน์, 2543; พันธ พงศ์สุนันท์ และคณะ, 2545)

ปรัชญา แนวคิด และหลักการ ของ "เมืองน่าอยู่" จึงพยายามนำเสนอกระบวนการทัศน์ใหม่ ในการพัฒนา ร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหาแบบไม่แยกส่วนแบบเป็นองค์รวม หรือแบบบูรณาการภารกิจของทุกฝ่ายทุกภาคส่วนในสังคมเข้าด้วยกัน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วนซึ่งกันและกัน พื้นที่ (ประสิทธิ์ สัจจงพงษ์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

มองเห็นข้อดี หรือข้อได้เปรียบ เมื่อมีอีกฝ่ายหนึ่งมาร่วมด้วย อันจะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายได้เรียนรู้ และมีส่วนผูกพัน ที่จะให้กิจกรรมการพัฒนานั้นๆ ดำเนินต่อไปอย่างสืบเนื่องและยั่งยืน ด้วยกระบวนการทัศน์เช่นนี้ จะเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีชุมชน หรือประชาคมเมือง เป็นฐานรากแห่งการพัฒนาชัดเจนขึ้นไป ได้เรื่อยๆ โดยจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

สำหรับแนวทาง “เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่” ซึ่งจะเป็นทั้งทิศทาง และเป้าหมายสำคัญของการดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ กำหนดพื้นที่ที่ศึกษาคือ ชุมชนเมืองเอก ตำบลหลักหก ซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งเดียวกับมหาวิทยาลัยรังสิต และร่วมเป็นส่วนสนับสนุนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับของนักศึกษาวิทยาลัย เป็นกรณีศึกษาสำคัญของแต่ละรายวิชาของวิทยาลัย ฯ เพื่อการเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง ทำให้นักศึกษาเข้าถึง และประยุกต์แนวทางวิชาการควบคู่ไปกับการศึกษาสถานการณ์ทางสังคมที่เป็นจริงได้ ซึ่งพื้นที่ของชุมชนดังกล่าว กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายทั้งที่ผู้เกี่ยวข้องได้สะท้อนให้เห็น และรวมถึงปรากฏการณ์ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเน่าเสีย น้ำท่วม น้ำขัง ปัญหาจราจร ปัญหาความปลอดภัย และอื่นๆ

กรอบแนวคิดพัฒนากระบวนการ และงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมครั้งนี้จึงประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ชุมชนน่าอยู่ และปัจจัยกำหนดว่าชุมชนน่าอยู่ โดยจะเป็นความหมายที่ชุมชน หรือสมาชิกชุมชนเป็นผู้กำหนดความหมาย “ความน่าอยู่” ด้วยตนเอง มีวิสัยทัศน์ และจิตสำนึกร่วม มีการจัดระบบสุขภาพของชุมชน ทั้งนี้มีปัจจัยกำหนดสุขภาพของสมาชิกชุมชน 2 ด้านสำคัญ 1) สิ่งแวดล้อมทาง

กายภาพ คือ ระบบนิเวศน์สิ่งแวดล้อม และพื้นที่ สาธารณะเพื่อสุขภาพดี 2) สิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ ทุนทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจของชุมชน ความเท่าเทียมทางสังคม นโยบายสาธารณะ การศึกษา และความสัมพันธ์ทางสังคม

ส่วนที่ 2 กระบวนการสร้างสรรค์ชุมชนน่าอยู่ มี 6 กระบวนการหลัก คือ 1) การแสวงหาพันธมิตร 2) การศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะชุมชน และชุมชนน่าอยู่ 3) การก่อรูปวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ชุมชนน่าอยู่ 4) การคัดเลือกประเด็น และพัฒนาโครงการปฏิบัติการ 5) ปฏิบัติการชุมชน และ 6) การสรุปบทเรียน และแลกเปลี่ยนใน-นอกชุมชน

ส่วนที่ 3 แนวทาง และบทเรียนการพัฒนา นำร่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน “เมืองเอก” ให้นำอยู่ จะเป็นผลของการค้นหา และร่วมกระบวนการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนของข้อเสนอเพื่อการดำเนินการต่อไป อย่างไรก็ตามสำหรับผลของการทำงานชุมชนน่าอยู่ อาจเป็นผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบระยะยาว หรืออาจเป็นผลเชิงคุณภาพ เช่น ความสัมพันธ์ในชุมชน จิตสำนึก ร่วมของชุมชน การเรียนรู้ เป็นต้น หรือผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ คณะนักวิจัย และชุมชน

2. วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของพื้นที่ ตำบลหลักหก
2. เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาชุมชนตำบลหลักหกให้น่าอยู่
3. พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในกรณีศึกษา

3. ระเบียบวิธีการวิจัย

ใช้การศึกษาความเข้าใจในความคิดเห็น ปัญหาความต้องการที่มีอยู่ใน 4 เรื่องหลักๆ (ขนิษฐากาญจนสินนท์, 2536) คือ ประวัติความเป็นมาของชุมชน การดำเนินชีวิตของชุมชน ความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน และปัญหาที่สำคัญของพื้นที่ ผ่านการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในการรวบรวมข้อมูล โดยกระบวนการมีส่วนร่วม (สุภางค์ จันทวานิช, 2531) จากชุมชน และภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวบรวมทั้งพัฒนา กิจกรรม การจัดการน้ำเสียโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของพื้นที่ บนฐานความเชื่อมั่นในศักยภาพชุมชน และการขยายผลการดำเนินการ และเพื่อการจัดการปัญหาน้ำเสียที่เห็นผล ในบางพื้นที่ ในขอบเขตบริเวณชุมชนหมู่ 5 จนถึงกระทิงหมู่ 7 ในบริเวณวัดรังสิต

4. ผลการศึกษาวิจัย

การค้นหาแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลหลักหก เป็นการศึกษา และพัฒนากระบวนการจัดการปัญหาบนพื้นฐานปรัชญา แนวคิด และหลักการของ “เมืองน่าอยู่” กระบวนทัศน์ใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับแนวทางร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหาแบบไม่แยกส่วน เป็นองค์รวม หรือบูรณาการภารกิจของทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนในสังคมเข้าด้วยกัน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วนซึ่งกันและกัน โดยเน้นการศึกษาความเข้าใจในความคิดเห็น ปัญหาความต้องการที่มีอยู่ในพื้นที่

การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในพื้นที่ศึกษาคั้งนี้ คือ ชุมชนในตำบลหลักหก ประกอบไปด้วย 3 กระบวนการ คือ การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา ความต้องการของชุมชนใน 4 เรื่องหลัก ๆ คือ ประวัติความเป็นมาของชุมชน การดำเนินชีวิตของชุมชน ความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน และปัญหาที่สำคัญ

ของพื้นที่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน และภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนข้อมูลดังกล่าวเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมแก้ และพัฒนากิจกรรมในการจัดการปัญหาน้ำร่องด้วยกัน

พื้นที่ตำบลหลักหกในปัจจุบัน แต่เดิมเป็นที่ดินแปลงเดี่ยวของเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มใกล้กับแม่น้ำเจ้าพระยา ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้ขอเช่าทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และมีชาวจีนอพยพเข้ามาทางเรือ ซึ่งอพยพมาอาศัยอยู่เป็นกลุ่ม โดยใช้บริเวณพื้นที่นี้ โดยได้ขอเช่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย ปลูกผักทอง ส่งขายเมืองจีน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงนำรถไฟเข้ามาวิ่งในประเทศไทย และได้ดำเนินการก่อสร้างทางรถไฟตัดผ่านพื้นที่ของหม่อมหลวงบัวฝั่งทิศตะวันออก และในบริเวณดังกล่าวจึงเป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟหลักหก คำว่า “หลักหก” มาจากหลักกิโลเมตรที่ 6 ของการรถไฟ ที่ได้เริ่มนับมาจากหัวลำโพงเป็นต้นมา ชาวบ้านจึงเรียกพื้นที่บริเวณนี้ว่า หลักหก เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ประมาณ 200 กว่าปี ปัจจุบันที่ดินแปลงดังกล่าว ได้ถูกแบ่งขายให้กับชาวนา ชาวสวนที่เคยเช่าที่ดินอยู่แต่เดิม จนในปัจจุบันสวนก็ยังคงทำสวนผักอยู่แต่เหลือน้อย และแบ่งขายให้กับบริษัทยูนิเวสท์ ฯ เพื่อก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร โครงการหมู่บ้านเมืองเอก บริษัทพศกษาเรียลเอสเตท เพื่อก่อสร้างหมู่บ้านพศกษา 50 และเป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลหลักหก

ข้อมูลสถานการณ์ปัญหา และแนวทางที่มีจากการพูดคุยแลกเปลี่ยน ชาวชุมชนให้ข้อมูลโดยให้ความสำคัญกับปัญหาน้ำเสียว่า สืบเนื่องจากลำคลองเปรมประชากรในปัจจุบันถูกละเลยการดูแล ไม่ค่อยมีกระบวนการดูแลรักษา ทั้งยังไม่ให้ความสำคัญในด้านนี้ ดังจะเห็นได้ว่า ยังไม่มีระบบการจัดการน้ำเสียของบ้านเรือนก่อนทิ้งลงคลอง โดยชาวชุมชนส่วนใหญ่ ไม่

มีระบบท่อน้ำทิ้ง การจัดการขยะในคลอง และรวมถึงบางบ้านยังไม่มีบ่อเกรอะจากห้องน้ำในบ้าน กิจกรรมในการจัดการปัญหาน้ำร่องด้วยกัน คือ การจัดการปัญหาน้ำเสียโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำถังดักไขมันรายครัวเรือน การใช้น้ำหมักชีวภาพบำบัดน้ำเสีย ในบริเวณคลองเปรมประชากร บริเวณประตูน้ำ ในหมู่ 5 จนถึงบริเวณสะพานชุมชนหมู่ 7 วัดรังสิต ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชุมชนบ้านเรือนอยู่กันอย่างหนาแน่น มีขอบเขตไม่กว้างเกินไป

ด้านแนวทางการพัฒนาชุมชนตำบลหลักหก ให้น่าอยู่ ผลของการทำงานชุมชนน่าอยู่ บรรลุผลสำคัญ สำหรับการสร้างความเข้าใจในความคิดเห็น ปัญหา ความต้องการที่มีอยู่ในพื้นที่ และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา “ชุมชนน่าอยู่” ร่วมกันของพื้นที่ ด้านการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในกรณีศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน และรวมถึงการพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ/เอกชน/องค์กรวิชาชีพในพื้นที่ยังอยู่ในระหว่างการเริ่มต้น รวมทั้งการสนับสนุนความต่อเนื่อง ในโครงการลักษณะเช่นนี้ยังจำเป็นเพื่อการดำเนินการได้ประสบผลอย่างยั่งยืน

กิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ผ่านมา ไม่ค่อยพบว่า เกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนเท่าใดนัก เป็นแนวทางการพัฒนาตามกระบวนการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเหล่านี้ หรือสำหรับโครงการ ฯ ในลักษณะเช่นนี้ อาจถือว่า ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น กระบวนการทำงานพัฒนาในพื้นที่นับจากนี้ไป อาจจำเป็นต้องมีกิจกรรมที่สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วม และกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง

5. การอภิปรายผล

บนฐานความเชื่อมั่นในศักยภาพชุมชนในการจัดการน้ำเสียโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม และการดำเนินการรูปธรรมที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม แม้ผลการดำเนินการ จะพบว่า ในด้านของการมีส่วนร่วมของชุมชน และรวมถึง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ/ เอกชน/องค์กรวิชาชีพของพื้นที่ยังอยู่ในระหว่าง การเริ่มต้น แต่เพื่อการสนับสนุนความเชื่อมั่นในศักยภาพ ของชาวชุมชน และการขยายผลการดำเนินการ โดยการ จัดการปัญหาน้ำเสียที่ชุมชนพบเห็น ยังคงต้องการ สนับสนุนความต่อเนื่องในโครงการลักษณะเช่นนี้ รวมทั้งการสร้างความยั่งยืนในกระบวนการพัฒนาใน พื้นที่ จะต้องผลักดันให้มีนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ เพื่อการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มความสามารถ ของประชาชนในการใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาพ และเป็น พื้นที่เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ร่วมกัน

นอกจากนั้น เมื่อสถานการณ์ปัญหาของ กระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่เป็นประเด็นสำคัญที่ จำต้องกระตุ้น กิจกรรมในลักษณะเช่นนี้ โดยเฉพาะเพื่อ กระตุ้นให้เห็นความสำคัญทั้งด้านการทำงานพัฒนา และการค้นหาแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่า อยู่ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ในกลุ่มแกนนำ ยังต้องสนับสนุน อย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมเป็นแนวทาง หรือพลังหลักอีก ด้านของการทำงานในพื้นที่ชุมชน รวมทั้งประเด็นร่วม ผลักดันของพื้นที่ต่อไป ควรต้องผลักดันให้มีนโยบาย สาธารณะเพื่อสุขภาพ หรือด้านการมีพันธะสัญญาที่มุ่ง สู่สุขภาพ การตัดสินใจทางการเมืองร่วมกัน เพื่อ ดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ซึ่งจะร่วมสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเพิ่มความสามารถของประชาชนในการใช้ชีวิต อย่างมีสุขภาพ และน่าอยู่ร่วมกัน

6. บทสรุป

การค้นหาแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลหลักหก เป็นการศึกษาและพัฒนา กระบวนการจัดการปัญหาน้ำเสียพื้นฐานปรัชญา แนวคิด และหลักการของ "เมืองน่าอยู่" ที่ให้ความสำคัญกับ แนวทางร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหา

การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ศึกษาคั้ง นี้ ประกอบไปด้วย 3 กระบวนการ คือ การศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความต้องการของชุมชน และสนับสนุนข้อมูลดังกล่าวเพื่อเป็นเครื่องมือในการ พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมแก้ และ พัฒนากิจกรรมในการจัดการปัญหาน้ำเสียด้วยกัน คือ การจัดการปัญหาน้ำเสียโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น การ จัดทำถังดักไขมันรายครัวเรือน การใช้น้ำหมักชีวภาพ บำบัดน้ำเสียในบริเวณคลองเปรมประชากร บริเวณ ประตูนํ้า ในหมู่ 5 จนถึงบริเวณสะพานชุมชนหมู่ 7 วัดรังสิต

ผลการดำเนินการ พบว่า ในด้านของการมี ส่วนร่วมของชุมชน และรวมถึงการพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของพื้นที่ยังอยู่ในระหว่าง การเริ่มต้น ยังต้องการสนับสนุนความต่อเนื่องในโครงการ ลักษณะเช่นนี้ รวมทั้งการพัฒนาความยั่งยืนใน กระบวนการพัฒนาในพื้นที่ โดยจะต้องผลักดันให้มี นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ เพื่อการสร้าง สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มความสามารถของ ประชาชนในการใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาพ และเป็นพื้นที่ เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ร่วมกัน

7. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความ ร่วมมือ และข้อมูลเป็นอย่างดีจากผู้นำ และชาวชุมชนใน ตำบลหลักหก และใคร่ขอขอบคุณในการอุปการะ

ดังกล่าว รวมทั้ง งานศึกษาวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับการ
การสนับสนุนจากสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต

8. เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา นิต์พัฒนา. (2543). กระบวนการประชาสังคม
เพื่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษาจังหวัด
เพชรบุรี.

ขนิษฐา กาญจนสินนท์. (2536). โครงสร้างและการ
เข้าถึงเครือข่ายเศรษฐกิจนอกระบบในชนบท,
วิทยานิพนธ์ ปริญญาพัฒนศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ประสิทธิ์ สัจพงษ์. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์). “ศูนย์สุขภาพ
ชุมชนกับการส่งเสริมสุขภาพ: ตอนที่ 1”
<http://advisor.anamai.moph.go.th/254/25407.html>: ศูนย์อนามัยที่ 6 จ.ขอนแก่น. 21
กุมภาพันธ์ 2556.

พนัส พงศ์สุนันท์ และคณะ. (2545) “การสร้างพลัง
ชุมชน”. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ
กรมอนามัย ครั้งที่ 2/2547, 11-13 กุมภาพันธ์
2545 ณ โรงแรมทีเค พาเลส กรุงเทพฯ.

สุภางศ์ จันทวานิช. (2531). การวิเคราะห์ข้อมูลในการ
วิจัยเชิงคุณภาพ, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
(2546).เมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่.(ออนไลน์).แหล่งที่มา.
[http://www.nesdb.go.th/Interestingmenu/City/highbar
new.html](http://www.nesdb.go.th/Interestingmenu/City/highbarnew.html).20กุมภาพันธ์ 2556.